

39. Пашуто В.Т. Внешняя политика древней Руси... – С. 155.
40. Головки А.Б. Древняя Русь и Польша в политических взаимоотношениях X-XIII вв... – С. 78; Його ж. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя. – К., 2006. – С. 396.
41. Сагановіч Г. Русь у палітьці крижових паходаў (XII-XIII ст.) Україна в Центрально-Східній Європі (найдавніших часів до кінця XVIII ст.) / Г. Сагановіч. – К., 2003. – Вип. 3. – С. 72-73.
42. Пашуто В.Т. Внешняя политика древней Руси... – С. 155.
43. Annales Magdeburgenses // Monumenta Germaniae Historica, Scriptorum / ed. G.H. Pertz. – Hannoverae, 1859. – Т. 16. – Р. 188; Pop. Vincenti Pragensis Chronica // Fontes Rerum Bohemicarum. – Praha, 1874. – Т. 2. – Р. 418.
44. Włodarski B. Problem jaćwiński w stosunkach polsko-ruskich... – S. 27.
45. Annales Magdeburgenses... – Р. 188.
46. ПСРЛ. – Т. 2. – С. 384.
47. Там само. – С. 385.
48. Там само. – С. 386.
49. Там само. – С. 387.
50. ПСРЛ. – Т. 1: Лаврентьевская и Суздальская летопись по Академическому списку. изд. второе. – Ленинград, 1926-1928. – Вып.1-3. – С. 27.
51. Там само. – С. 336.
52. Там само. – С. 345.
53. Włodarski B. Sojusz dwóch seniorów. Ze studiów polsko-ruskich w XII w... – S. 360.

В статье рассматривается ход взаимоотношений между Русью и Польшей в 40-х – первой половине 50-х годов XII в., обращается внимание на постепенную эволюцию взаимоотношений двух славянских стран от моно- к полицентричным.

Ключевые слова: *удельная раздробленность, Польша, Русь, международные отношения, Болеславици, Мономаховичи.*

Отримано: 12.10.2012

УДК 94:2-523.6:2-442.45](477.83/.86+477.43/44):“12/14”

Модест Чорний
(Львів)

СТАНОВИЩЕ МОНАСТИРІВ ДОМІНІКАНСЬКОГО ОРДЕНУ В ГАЛИЧИНІ ТА ПОДІЛЛІ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIII – СЕРЕДИНА XV ст.)

У статті висвітлені історичні обставини виникнення та особливості функціонування монастирів домініканського ордену у Галичині та Поділлі. З'ясовано їх соціальний статус та матеріальне становище, взаємовідносини з владою та місцевим населенням.

Ключові слова: *монастир, домініканський орден, духовенство, матеріальне становище, політичний вплив.*

Домініканський орден в руських (українських) землях діяв у специфічних церковно-політичних умовах, відмінних від решти територій Західної і Центральної Європи, де з 1216 р. діяла роз-

галужена мережа його монастирів, об'єднаних у провінції. Мета дослідження – з'ясувати, які церковно-політичні чинники сприяли організації домініканських монастирів на територіях Галичини і Поділля; простежити, які фактори мали вплив на подальше фінансово-матеріальне забезпечення орденських монастирів.

Землі князівств Київської Русі до складу адміністративних провінцій Домініканського ордену не входили, бо вважалися „землями невірних”. Тут діяли місії різних чернечих орденів (переважно бенедиктинські, цистерціанські та францисканські), компетенція яких до 1378 р. чітко не окреслювалася. В межах земель князівств Київської Русі від XII ст. усі католики юридично підпорядковувалися лейббуським єпископам (м. Лейбус у Бранденбурзькому маркграфстві). Однак, ці прелати через напруженість у польсько-німецьких стосунках (як політичних, так і церковних) не мали змоги особисто контролювати церковне життя на підвладних їм територіях. Тому періодичні курсування по території руських держав різних чернечих місій не мали суттєвого впливу на життя малочислених місцевих католицьких громад.

Організація місіонерської діяльності Ордену в землях Русі покладалася саме на провінційних пріорів (провінціалів) Польської орденської провінції, яка в XIII ст. адміністративно охоплювала територію польських князівств, Чеське королівство і Прибалтійські землі включно з Ригою. Одночасно із Польською, місіонерську роботу активно проводила сусідня Угорська провінція Ордену. Основним завданням ченців-місіонерів цієї провінції було повернути у християнство половців (куманів), які осіли на території Угорського королівства, а також повернути у католицьку віру Болгарське царство¹. Хоча на інших територіях Європи між домініканськими проповідниками із різних провінцій траплялися конфлікти та суперечності², пов'язані із поділом сфер впливу і майбутніх прибутків від богослужінь, однак, слід відзначити цілковиту узгодженість і безконфліктність між собою орденських місіонерів Польської та Угорської провінцій. Загалом, до 1255 р. місіонерською роботою у галицько-волинських землях і землях Київщини займалася ченці Польської орденської провінції.

Від часу своєї появи у руських землях (з 20-х років XIII ст.), Домініканський орден до середини XIV ст. проводив свою роботу за майже повної відсутності своїх основних конкурентів – католицького парафіяльного духовенства та єпископату. Спрямованість на роботу в середовищі еліти Галицько-Волинської держави у XIII ст. до певної міри гарантувала домініканським місіонерам сприятливі умови для поширення впливу власного Ордену. Незважаючи на те, що Домініканський орден у XIII ст. мав могутню підтримку пап, особливих успіхів в українських землях він не досягнув і обмежився лише утвердженням своїх окремих монастирів у Галичі та Львові. В умовах політичної нестабільності у тогочасних руських князівствах робота домініканських ченців була малоефективною і спрямовувалася лише на громади нечислених католиків у галицько-волинських містах. У 1255 р. було створено спеціальну місіонерську організацію „Societatis Fratrum Peregrinantium propter Christum inter gentes”

(„Братство пілігримуючих для Христа в землях невірних”), яка мала проводити місіонерську роботу серед іновірців. Польська провінція втратила право організувати і контролювати місіонерську роботу на усіх некатолицьких територіях³.

Таким чином, польські провінціїали в межах своєї компетенції до другої пол. XIV ст. уже не могли контролювати територію Галицько-Волинської держави. Новостворена місіонерська структура була підпорядкована безпосередньо папі, а її склад визначався генералом ордену⁴. Проте, основна увага в роботі цієї організації була приділена не руським землям, а територіям Близького Сходу і Північної Африки. Відзначалося це братство строкатим етнічним складом. Генеральні вікарії братства, згідно даних Є. Ключовського, лише тричі за увесь час роботи цієї організації (до 1456 р.) з'являлися на територіях Русі⁵.

Лише в 1321 р. „Братство пілігримуючих” спромоглося висвятити першого київського католицького єпископа. Ним став, висвячений лейбуським єпископом, домініканець Генріх⁶. Розраховуючи на подальші успіхи, у 1332 р. папа Іоанн XXII дозволив братству користуватися усіма тими культовими речами і спорудами, які ще не належали католицьким місійним єпископам⁷. Тоді ж членам братства папа подарував індульгенцію, розраховану на сто років⁸. У наступному році „Societas” отримало від папи дозвіл на вирішення усіх справ, пов'язаних із хрещенням новонавернених⁹. Очевидно, таким щедрим дарунком Іоанна XXII передувала якась “переможна” реляція самих представників „Братства”, бо тільки в 1377 р. домініканці й решта київських католиків спромоглися збудувати для своїх потреб костюл св. Миколая¹⁰.

Церковно-політична ситуація в українських землях кардинально змінилась у другій половині XIV ст. Активна експансивна політика Польського королівства і Великого князівства Литовського щодо руських земель, ліквідація загрози широкомасштабної татарської агресії і німецько-польські господарсько-колонізаційні процеси в містах Галичини, Волині та Поділля, безперечно, сприяли розширенню соціальної бази для роботи католицької церкви загалом і домініканців зокрема. Через церковну та політичну кризу у Візантійській імперії й подальше церковно-політичне піднесення православ'я у Північно-Східних князівствах Русі, суттєво було послаблене матеріальне і політичне становище православної церкви в українських землях.

Згідно статистичних даних Є. Ключовського, впродовж другої половини XIV ст. у Галичині та Поділлі було здійснено 25 нових фундацій домініканських монастирів¹¹. Усі домініканські монастирі, які існували на територіях Галичини та Поділля, були остаточно включені до складу руського вікаріату “Societas”. До нього належали домініканські монастирі у Львові, Перемишлі, Смотричі, Ланьцуті, а також Кам'янці-Подільському. Варто відзначити, що західна межа юридичної компетенції товариства доходила аж до містечка Жмірруд у Краківському воєводстві (*Castro Smigrod vulgariter nunkupato, sito quasi in finibus diocesis Cracouiensis versus scismaticorum Ruthenorum*)¹². Таким чином, ця межа по-

вноважень братства повністю співпала з тогочасною межею етнічного розселення православного українського населення.

Надалі у своїй роботі місіонерське товариство “Societas” дублювало роботу місіонерів інших орденів, а з другої половини XIV ст. – ще й парафіяльних структур католицької церкви. Подальше існування цього братства лише посилило правовий хаос та неефективність місіонерської роботи Ордену. Навіть у польській історіографії досі немає єдиної думки щодо того, до якої ж структури входили території Галичини, Волині і Поділля – до Польської провінції ордену чи до „Societas”? Вирішення цього питання потребує окремого дослідження.

Уже в 1374 р. „Братство пілігримуючих” у руських землях отримало від папи Григорія XI дозвіл виголошувати анафему всім тим, хто перешкоджав ченцям у їхній місіонерській роботі¹³. В 1391 р. галицький архієпископ Бернард Єліта (колишній францисканець) дозволив домініканцям і францисканцям ув’язнювати тих католицьких парафіяльних священників (плебанів), котрі ставили під сумнів привілеї цих орденів на здійснення церковних богослужінь¹⁴. У тому ж 1391 р., після усунення Єліти з кафедри за зловживання владою, розпорядження, очевидно, втратило чинність. Незважаючи на це, судові суперечки між католицьким єпископатом, парафіяльним кліром і жебракуйочими чернечими орденами через прибутки від богослужінь в українських землях у складі Польського королівства тривали до XVII ст.¹⁵.

Конфлікти між домініканцями і світським духовенством виникали не лише через володіння храмами та отримання прибутків від богослужіння у них. Приводом до судового конфлікту іноді ставало навіть титулування храмів. У 1419 р. суд перемиської консисторії розглядав справу про суперечку з приводу офіційного іменування кафедрального костьолу Діви Марії і одноіменного храму місцевого домініканського монастиря. Справа закінчилася безрезультатно і сторони залишилися при своїх інтересах¹⁶.

У 1378 р. Григорій XI своєю буллою “Обов’язок пастирського служіння” (Debitum pastoralis officii) остаточно структурував католицькі архієпископські та єпископські кафедри в Галичині, Волині та Поділлі. Було засновано Галицьку католицьку архієпископію, єпископські кафедри в Луцьку і Кам’янці-Подільському¹⁷. Згодом, у 1430 р., архієпископська кафедра була перенесена з Галича до Львова. Однак, жодним документом не розмежовувалося повноважень структур тих чернечих орденів, котрі юридично вже не діяли у „землях невірних”, адже території Галичини та значної частини Поділля, інкорпоровані до складу Польської Корони, de facto переставали бути такими. Під загрозою опинилася легітимність усіх місіонерських привілеїв, якими користувалися домініканські ченці від XIII ст. Під час широкомасштабної організації католицьких парафіяльних структур ці документи втрачали юридичне значення.

Однак, загалом етнополітичні і конфесійні зміни в українських землях у XIV-XV ст. відбувалися досить повільно. На території Галичини католиків було небагато, навіть попри всі колонізаційні зусилля польської державної влади. Це давало змогу до-

мініканцям самочинно продовжувати легітимність місіонерських привілеїв свого ордену.

Важливою проблемою, яку доводилося вирішувати після організації того чи іншого орденського монастиря, було його фінансове і матеріальне забезпечення. В умовах існування переважачої православної більшості в Галичині фінансова і матеріальна допомога шляхти, окремих представників вищого католицького духовенства була для домініканців необхідною запорукою подальшого покращення їхнього матеріального становища і престижу у суспільстві. Найбагатшим орденським монастирем у Галичині був львівський монастир Божого Тіла. У своїй власності внаслідок шляхетських донацій (дарувань) він мав 6 сіл і земельних угідь загальною кількістю 39 ланів¹⁸. Обителів, багатших за львівський монастир Ордену не було навіть на коронних землях Польщі. Дуже значна диспропорція у матеріальному забезпеченні домініканських монастирів на території Галичини частково пом'якшувалася завдяки патронатові державної влади, польської або спольщеної шляхти та магнатів. Покращенню матеріального становища домініканських монастирів сприяло формування компактних поселень селян і міщан католицького віросповідання німецького або польського походження. В основному колоністи організовували компактні поселення у містах, лише зрідка оселяючись у сільських місцевостях. Проте, незважаючи на це, кількість орденських місіонерів і новопрйбулого католицького парафіяльного духовенства перевищила реальну потребу в них. Польський історик В. Абрагам визнав перебування у Галичині представників католицького духовенства з усієї Європи, котрі шукали прибутків¹⁹.

Іноді окремі домініканські монастирі, всупереч нормам орденського статуту, намагалися самостійно, не чекаючи на пожертвування, збагатитися за рахунок лихварства і грішми, і землями. Активізувалися ці процеси після того, як у 1425 р. папа Мартин V (1417-1431) зняв із Домініканського ордену статус жебракуючого. Наприклад, у 1446 р. пріор перемиського монастиря Діви Марії Миколай позичив місцевому мельнику Петрові певну суму грошей під заставу його поля²⁰. Коли гроші у визначений термін не були повернуті, пріор через суд вимагав віддати монастиреві поле і, навіть, млин. Врешті справу залагодили сплатою пріорові п'ятдесяті гривень та обіцянкою мельника записати у своєму заповіті, що млин після його смерті перейде на користь монастиря²¹. Активно займався лихварськими операціями і Львівський домініканський монастир, позичаючи гроші місцевим шляхтичам²², іноді навіть привласнюючи землі інших структур католицької церкви²³.

Відмінною від Галичини була церковно-політична ситуація на Поділлі (від середини XIV ст. вона була спірною татарсько-польсько-литовською територією).

Завдяки специфічному стратегічному становищу цих земель, представники Домініканського ордену майже монополярно заволоділи тут кафедрою Кам'янецької єпископії, утвореної у 1378 р. Так склалося через те, що часті війни між поляками, литовцями і татарами на території Поділля створили несприятливі умови для формування ка-

толицьких парафіальних структур, а також і через те, що католиків, які тут постійно проживали, у порівнянні з Галичиною, було набагато менше. Оскільки “Братство палігрумуючих” було тут єдиною, чітко структурованою католицькою церковною організацією, домініканці майже безальтернативно очолювали Кам’янецьку дієцезію аж до середини XVI ст. В останній чверті XIV ст. на подільських теренах було засновано 11 монастирів домініканського ордену.

Постійна воєнна небезпека створювала ситуацію, за якої міжконфесійні суперечності втрачали будь-який сенс. В окремих випадках мали місце прояви цілковитого порозуміння і толерантного ставлення до домініканців представників інших конфесій. Зокрема, православний князь Федір Острозький своїм коштом збудував домініканцям у Острозі костюл і монастир св. Домініка²⁴. Під час татарського нападу на місто у 1443 р., монастир, збудований Федором, згорів²⁵. На кошти його сина Василя монастир знову було відбудовано. Крім коштів на будівництво, князь Василь Острозький ще надав домініканцям нову привілейну грамоту, якою заборонив світському католицькому кліру проводити богослужіння в костюлі відбудованої ним обителі²⁶.

На території Поділля переважали державні земельні пожертвування ордену. Домініканський монастир у Кам’янці-Подільському в 1402 р. отримав у подарунок від короля Владислава Ягайла село Зубровка біля річки Смотрич без виконання жодних зобов’язань на користь держави²⁷. Такою ж щедрою стосовно червоноградського монастиря була донаційна грамота Теодора з Бучача (подільського старости і кам’янецького каштеляна), датована 1440 роком. Урядовець подарував монастиреві і костюлу св. Елеозини у довільне володіння ліс, пасовище і луг біля села Борутниця поблизу річки Драй, а також сорок гривень на користь костюлу²⁸. Крім цього, Теодор гарантував домініканцям за себе і своїх нащадків щорічну виплату п’ятдесяти гривень польської лічби²⁹.

В умовах тогочасної слабкої захищеності подільських земель від татарських нападів, подароване майно і земельна власність швидко знецінювалися. Вже на початку XVII ст., згідно свідчень А. Бзовського, саме кам’янецький і червоноградський монастирі особливо гостро потребували коштів для виходу із власного злиденного існування, зумовленого попередніми війнами і татарськими нападами³⁰. Згідно статистичних даних, наведених В. Ульяновським, маєтності католицької церкви на Київщині (включно із маєтностями Домініканського ордену) становили лише 19 % усіх церковних володінь, а 81 % належав православним³¹. Не сприяло збагаченню подільських домініканських монастирів державне оподаткування, якого не мала переважна більшість орденських монастирів у Західній та Центрально-Східній Європі. Усі одинадцять домініканських монастирів у подільських землях (крім Зубровецького) сплачували Польській (і деякий час Литовській) державі „серебщину” (податок за володіння волами та кіньми) і „татарщину” (податок на організацію оборони проти татар)³².

Після 1456 р., коли остаточно було скасовано структуру „Societas”, перед керівництвом ордену постала проблема юридичної

ліквідації дуже бідних монастирів у Смотричі, Коломиї, Тереховлі, Підкамені, Червонограді та Ланьцуті. Лише у 80-х рр. XVIII ст. ці монастирі (окрім підкаменського і червоноградського) були ліквідовані австрійською владою під час секуляризаційної реформи.

У 1458 р. на Познанській капітулі всі монастирі Ордену, розташовані в землях Галичини і Поділля, були адміністративно підпорядковані Польській провінції³³. Львівський монастир Божого Тіла разом із монастирями в Кракові та Познані, як найбагатший, мав підтримувати своїми коштами бідні орденські монастирі усєї провінції. В майбутньому це стало приводом до конфлікту, внаслідок якого у 1612 р. зі складу Польської провінції Ордену виокремилася нова Руська провінція з адміністративним центром у Львові.

Окремі адміністрації галицьких і подільських монастирів, отримуючи матеріальну і фінансову підтримку магнатів і шляхти, спрямовували кошти не лише на життєзабезпечення ченців, але і на посилення фортифікаційних споруд своїх обителів. Зокрема, домініканські монастирі у Белзі, Золочеві, Жовкві, Перемишлянах, Підкамені, Богородчанах (Тернопільщина), Кам'янці-Подільському, Вінниці, Городенці з другої половини XV – поч. XVI ст. почали формуватися не лише як культові центри, але і потужні форпости³⁴.

Аналіз процесу заснування і перших століть діяльності монастирів Домініканського ордену в українських землях доводить, що поширення католицизму було затяжним процесом. Фактор багатократною кількісною перевагою православного населення над католицьким, різко зменшував можливості Ордену стосовно збору грошових пожертвувань і повністю унеможливив каральну роботу Ордену стосовно іновірців. Матеріальні та політичні зусилля керівництва Домініканського ордену і лояльних до ченців представників державної влади призвели до появи лише окремих впливових і багатих монастирів Ордену в місцевостях компактного проживання католицького населення. Існування різкої матеріальної диспропорції між монастирями Ордену негативно позначалося і на здатності цієї структури адекватно реагувати на зміни в церковно-політичному житті українських земель у XV-XVI ст.

Примітки:

1. Пашуто В. Внешняя политика Древней Руси / В. Пашуто. – М., 1968. – С. 266-267.
2. Acta Capitulorum Generalium Ordinis Praedicatorum / Herausgegeben von B.M. Reichert, A. Frühwirth // Monumenta Ordinis fratrum Praedicatorum historica. Aus 9 Bänden. – Romae – Stutgardiae. – T. 1: 1221-1303. – S. 342; Pommersches Urkundenbuch: Aus 7 Bänden / Königlichen Staats-Archiv zu Stettin. Commission bei T. von Nahmer. Stettin, 1868-1940. – B.1: 786-1253. – S. 40.
3. Loenertz R. La Société des Frères Pèrègrinants. Étude sur l'orient Dominicain / R. Loenertz. – Roma, 1937. – S. 89.
4. Chodykiewicz C. De rebus gestis provincia Russiae Ordinis Praedicatorum comentarius libris XI digestus / C. Chodykiewicz. – Berdyczowiae, 1780. – S. 49.
5. Kloczowski J. Kontrata Ruska w Polskiej prowincji dominikańskiej XIV-XVI wieku / J. Kloczowski // Україна: культурна спадщина, націо-

- нальна свідомість. ПРОСФОНМА Историчні та філологічні розвідки присвячені 60-літтю Я.Д. Ісаєвича. – Львів, 1998. – С. 120.
6. Długosz J. Dzieje Polski / J. Długozs // Dzieła wszystkie wydane staraniem A. Przedzieckiego. – Kraków, 1868. – Т. 3. – С. 201.
 7. Bzovii A. Hiacinthi Thramathurgi Poloni seu De rebus praeclare gestis in provincia Polonia Ordinis Praedicatorum / A. Bzovii, D. Propago. – Venetia, 1606. – С. 58.
 8. Bullarium ordinis fratrum Praedicatorum opera Thomae Ripolli. – Roma, 1729. – Т. 1. – С. 298.
 9. Collectio privilegiorum sacrorum ordinum fratrum mendicantium et non mendicantium iuxta sacri concilii Tridentini reformationem et summorum Pontificum nouissimas confirmationes et innouationes / editor. Io. Confettius. – Florentiae, 1598. – С. 239.
 10. Długosz Jan. Dzieje Polski / J. Długozs. – Т. 3. – С. 204.
 11. Kłoczowski J. Europa słowiańska w XIV-XV wieku / Kłoczowski. – Warszawa, 1984. – С. 124.
 12. Kodex dyplomatyczny Małopolski 1178-1386 / wydał F. Piekosiński // Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. – Kraków, 1876. – Т. 12. – С. 133.
 13. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка. Відділ рукописів і стародруківаних книг. – Ф. Dachter Franciszkanie we Lwowe do 1430 roku. – С. 1626/II. – Фонд колишньої бібліотеки Кафедрального костельу Діви Марії у Львові. – Арк. 47.
 14. Rozporządzenie arcybiskupa halickiego Bernarda wydane w celu ochrony przywilejów dominikanów i franciszkanów lwowskich // Abraham W. Jakób Strepa arcybiskup halicki 1391-1409. – Kraków, 1908. – С. 93.
 15. Jozefowicz T. Kronika miasta Lwowa od roku 1634 do 1690 obejmująca w ogólnosci dzieje dawniej Rusi Czerwonej a zwłaszcza historia Arcybiskupstwa lwowskiego w teje epoce / T. Jozefowicz. – Lwów, 1854. – С. 128.
 16. Diversa Monumenta historica reperibilia penes Ecclesias diocesis Premisliensis / red. M. Podgorski. – Resoviae, 1883. – С. 4.
 17. Vetera monumenta Historiae Poloniae et Ducatum Lithuaniae genituvque finitimorum illustrantia / coll. opera A. Theiner. – Roma, 1859-1861. – Т. 1. 1217-1409. – С. 408.
 18. Krętosz J. Organizacja archidiecezji Lwowskiej obrządku łacińskiego od XV wieku do 1772 roku / J. Krętosz. – Lublin, 1986. – С. 105-106.
 19. Abraham W. Początki arcybiskupstwa łacińskiego we Lwowe / W. Abraham. – Lwów, 1909. – С. 16.
 20. Księga ławnicza miasta Przemysła 1445-1452 / Wydali J. Smółka i Z. Tymińska. – Przemyszl, 1936. – С. 26.
 21. Там само. – С. 34.
 22. Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie, wydane staraniem Galicyjskiego Wydziału Krajowego (dałi- AGZ). - Т. 1-24. / pod red. B. Tatomira, X. Liskiego, A. Prochaski. – Lwów, 1889. – Т. 14. Najdawniejsze zapiski sądów lwowskich 1440-1456. – С. 105.
 23. Чорний М. Львівський домініканський монастир Божого Тіла в XIII – першій половині XV ст. / М. Чорний // Середньовічна Європа: погляд з кінця XX століття. Матеріали міжнародної наукової конференції 16-18 березня 2000 року. – Чернівці, 2000. – С. 194-195.
 24. Archiwum książąt Lubartowiczów – Sanguszków w Sławucie wydane nakładem właściciela / pod red. Z. Radziwińskiego. – Lwów, 1887. – Т. 1. 1336-1506. – С. 63
 25. Там само.
 26. Там само.

27. Inventarium privilegiorum, litterarum, diplomatum in Archivo regni in arce Cracoviensi. – Paris ; Berlin ; Posnanie, 1862. – S. 89.
28. Львівська бібліотека ім. В. Стефаника Національної Академії Наук України. Відділ рукописів. Фонд Олександра Чоловського. – Спр. 47/II. – Копії описів та привілеїв домініканських монастирів у Галичині та Поділлі. (Оригінали, регести та копії XVII-XIX ст.). – Орієнтовне датування 1663-1826. – Арк. 23.
29. Там само.
30. Bzovii A. Hiacinthi Thramathurgi Poloni seu De rebus praeclare gestis in provincia Polonia Ordinis Praedicatorum / A. Bzovii, D. Propago. – Venetia, 1606. – S. 60-61.
31. Крижанівський В. Історія церкви і релігійної думки в Україні : в 3 т. / В. Крижанівський, С. Плохій, В. Уляновський. – К. : Либідь, 1994. – Т. 2. – С. 146.
32. Trajdos T. Kościół katolicki na ziemiach ruskich Korony i Litwy za panowania Władysława II Jagiełły (1386-1434) / T. Trajdos. – Wrocław ; Warszawa ; Kraków ; Gdańsk ; Łódź, 1983. – S. 104.
33. Zbiór formuł zakonu dominikańskiego prowincji Polskiej 1338-1411 / Wydane przez L. Woronieckiego i J. Fijałkę. – Kraków, 1938. – S. 19.
34. Лесик О. Замки та монастирі України / О. Лесик. – Львів, 1993. – С. 63.

В статтє освещены исторические обстоятельства возникновения и особенности функционирования монастырей доминиканского ордена в Галичине и Подолии. Выяснены их социальный статус и материальное положение, взаимоотношения с властью и местным населением.

Ключевые слова: *монастырь, доминиканский орден, духовенство, материальное положение, политическое влияние.*

Отримано: 14.09.2012

УДК 94:355(477)“14/16”

Леонтій Войтович
(Львів)

КОЗАЦЬКА ПІХОТА: ОЗБРОЄННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ, БОЙОВІ МОЖЛИВОСТІ НА ТЛІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЛІНІЙНОЇ ПІХОТИ КІНЦЯ XV – СЕРЕДИНИ XVII ст.

В статті здійснено спробу простежити еволюцію європейської лінійної піхоти з кінця XV до середини XVII ст. і розвиток на цьому фоні козацької піхоти. Звернена увага на сильні і слабкі сторони запорозької піхоти та їх причини.

Ключові слова: *козацька піхота, мушкетери, пікінери, лук, аркебуза, мушкет.*

У сучасній військовій історіографії виразно простежується тенденція оцінки рівня озброєння, організації та бойових можливостей військових формацій тих чи інших держав не тільки в порівнянні з їх противниками, але й з найбільш розвиненими у військовому відношенні на той час державами. Численні дослідження з історії українського козацького війська¹ таких порівняльних оцінок